

Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας: η σημερινή κατάσταση απειλεί με σχίσμα την Οικουμενική Ορθοδοξία

Τον Απρίλιο 2018 το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως αποφάσισε την αποδοχή προς εξέταση του θέματος εκχωρήσεως αυτοκεφάλου προς τους «Ορθοδόξους χριστιανούς της Ουκρανίας». Η Ιεραρχία της κανονικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας ομοφώνως τάχθηκε υπέρ του παρόντος καθεστώτος αυτής. Όμως, εναντίον του θελήματος αυτής (σ.σ. της Ιεραρχίας) η Κωνσταντινούπολη προχώρησε σε πρακτική εφαρμογή του σχεδίου του ουκρανικού αυτοκεφάλου. Το από 7^{ης} Σεπτεμβρίου 2018 ανακοινωθέν της Αρχιγραμματείας της Αγίας και Ιεράς Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως αναφέρεται στον εξονομασμό των δύο Ιεραρχών της ως «εξάρχων» του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στο Κίεβο, του Αρχιεπισκόπου Παμφίλου Δανιήλ (ΗΠΑ) και του Επισκόπου Edmonton Ιλαρίωνα (Καναδά). Την κατάσταση, η οποία διαμορφώθηκε και την αντίδραση του Πατριαρχείου Μόσχας στις ως άνω αποφάσεις σε απευθείας μετάδοση σχολίασε στο Ρωσικό τηλεοπτικό σταθμο «Ρωσία-24» ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας, Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων.

– Κατ'αρχάς να εξηγήσουμε στους τηλεθεατές, τι είναι «έξαρχος» και διατί οι Επίσκοποι αυτοί διορίστηκαν για την Ουκρανία από τις ΗΠΑ και τον Καναδά. Διατί χρειάζονται;

– Η ελληνική λέξη «έξαρχος» σημαίνει «αρχηγός». Έξαρχοι αποκαλούντο οι υπεύθυνοι εκκλησιαστικών διοικήσεων. Επιπλέον, η λέξη «έξαρχος» χρησιμοποιείται με την έννοια «ειδικός απεσταλμένος». Νομίζω ότι έν προκειμένω ο λόγος γίνεται για δύο ειδικούς απεσταλμένους του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως οι οποίοι οφείλουν να μεταβούν στο Κίεβο, ώστε να ετοιμάσουν την εκχώρηση αυτοκεφάλου Ουκρανικής Εκκλησίας.

– Αμέσως θέλω να διασαφηνίσω ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας (άλλωστε για να ετοιμάσουν το αυτοκέφαλο για λογαριασμό των «Ορθοδόξων χριστιανών της Ουκρανίας» έχουν αποσταλεί αυτοί οι έξαρχοι) υπάγεται στο πεδίο ευθύνης του Πατριαρχείου Μόσχας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας ήταν εκείνη η οποία ζήτησε το αυτοκέφαλο ή μήπως πρόκειται για το «Πατριαρχείο Κιέβου», το οποίο αγωνίζεται να διαχωρισθεί;

– Δεν ζήτησε η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας το αυτοκέφαλο. Και πολύ περισσότερα, κατά τη Διάσκεψη Επισκόπων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, η οποία συνήλθε πρόσφατα, ολόκληρη η Ιεραρχία τάχθηκε ομοφώνως υπέρ του παρόντος καθεστώτος αυτής.

Η Εκκλησία της Ουκρανίας τελεί υπό καθεστώσ αυτοδιοίκητου εντός του Πατριαρχείου Μόσχας. Υπάρχει αυτή η ενότητα εδώ και 1030 χρόνια και ανάγεται στο 988, όταν ο Πρίγκιπας Βλαδίμηρος βάπτισε τους Ρους του Κιέβου. Και τώρα αυτοί οι έξαρχοι, δηλαδή οι ειδικοί απεσταλμένοι του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, εξωνομάσθησαν, προκειμένου να εφαρμόσουν μια απόφαση σχετικά με αυτοκέφαλο, το οποίο ποτέ δεν ζήτησε η κανονική Εκκλησία της Ουκρανίας. Οι σχισματικοί ήταν εκείνοι, οι οποίοι έκαναν λόγο για το αυτοκέφαλο και όχι τόσο το ζητούσαν, όσο δήλωσαν ότι έχουν δήθεν το αυτοκέφαλο, το οποίο θέλουν απλά να αναγνωρισθεί.

Για να καταλάβουν οι τηλεθεατές μας, το αυτοκέφαλο δηλώνει την πλήρη εκκλησιαστική «αυτοτέλεια».

– Διατί, όπως πιστεύετε, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως προέβη σε αυτή την κίνηση, η οποία εγγίζει τα όρια της σχισματικότητας ή της υποστηρίξεως αυτής;

– Κατά τα τελευταία σχεδόν εκατό χρόνια στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως έχει διαμορφωθεί μια ιδιόμορφη παπική διδασκαλία, παπική αυτοσυνειδησία. Να υπενθυμίσω ότι από ιστορικής απόψεως ο πρώτος Θρόνος της χριστιανοσύνης ήταν εκείνος της Ρώμης, τουλάχιστον από τον Δ', όταν η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατείχε την κορυφαία θέση παγκοσμίως. Τον ίδιο Δ' αιώνα ο Αυτοκράτορας Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα στην πόλη, την οποία ίδρυσε, δηλαδή την Κωνσταντινούπολη. Η Β' Οικουμενική Σύνοδος αποφάσισε την απονομή στον Θρόνο Κωνσταντινουπόλεως ίσων πρεσβειών με εκείνα του Ρώμης. Και όταν τον ΙΑ' επήλθε το σχίσμα μεταξύ Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως, τα πρωτεία απέκτησε το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο παλαιότερα πάντοτε κατείχε τα δευτερεία μέσα στην οικογένεια των Ορθόδοξων Εκκλησιών. Και όμως ουδέποτε η Ορθόδοξη Εκκλησία έβλεπε αυτό το πρωτείο ως πρωτείο εξουσίας ή δικαιοδοσίας. Δηλαδή σε αντίθεση προς τον Ρωμαιοκαθολικισμό, όπου υφίσταται η αντίληψη που θέλει τον Παπα Ρώμης επικεφαλής της Οικουμενικής Εκκλησίας, ο οποίος εκλαμβάνεται ως πηγή εξουσιαστικών αρμοδιοτήτων των λοιπών Επισκόπων, στην Ορθόδοξη Εκκλησία πάντα λειτουργούσε ένα διαφορετικό σύστημα. Είναι σύστημα των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών, εκ των οποίων η καθεμία διαθέτει αυτοτέλεια, μη υπαγόμενη η μια υπό τη δικαιοδοσία της άλλης. Επομένως, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο, λόγω συγκυριών, απέκτησε τα πρωτεία, τον Κ' αιώνα (και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1920) άρχισε να προωθεί μια τέτοια ερμηνεία του ιδικού του πρωτείου, η οποία προβλέπει κάποια ειδικά δικαιώματα ή προνόμια.

Όταν στις αρχές της δεκαετίας του 1960 ετέθη το ζήτημα συγκλήσεως μιας Πανορθόδοξου Συνόδου, οι Ορθόδοξες Εκκλησίες δέχθηκαν ώστε συντονισμό όλης της διαδικασίας να αναλάβει το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, όχι όμως επειδή η Κωνσταντινούπολη απολαμβάνει κάποια ειδικά προνόμια, όπως ισχυρίζεται σήμερα, αλλά διότι αυτή ήταν η συμφωνία όλων των κατά τόπους Εκκλησιών. Πιστεύω, εάν το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως πράγματι θα ήταν μια δύναμη, η οποία θα λειτουργούσε ενοποιητικά για τις Εκκλησίες, βοηθώντας να επιλύσουν τις διαφορές τους, αυτός ο θεσμός πράγματι θα ήταν περιζήτητος από την Ορθόδοξη Εκκλησία. Δυστυχώς, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως δρά εντελώς διαφορετικά. Αποδεικνύεται ανίκανο να επιλύσει διαφορές, οι οποίες δημιουργούνται μεταξύ των Εκκλησιών (επί παραδείγματι, μεταξύ των Εκκλησιών Αντιοχείας και Ιεροσολύμων. Και αντί να βοηθήσει τις κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες στην αντιμετώπιση των σχισμάτων που αναφύονται, αρχίζει το ίδιο να υποστηρίζει τις διαιρέσεις αυτές.

– Όσον αφορά τα δικαιώματα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως...Π.χ. ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος ισχυρίζεται ότι κατέχει αποκλειστικά δικαιώματα να επιλύει προβλήματα της Ορθοδοξίας. Βάσει των προειρημένων συμπεραίνεται ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας δεν αποδέχεται αυτή τη θέση;

– Δεν αποδεχόμαστε απολύτως τη θέση αυτή. Έχω ανά χείρας τη Ρωσική μετάφραση της ομιλίας του Πατριάρχη Βαρθολομαίου, την οποία προ ολίγων ημερών εξεφώνησε μπροστά σε ολόκληρη την Ιεραρχία της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Η ομιλία του αυτή αναφέρει ότι «ο Κωνσταντινουπόλεως είναι η κεφαλή του σώματος της Ορθοδοξίας», ότι «η αρχή της Ορθόδοξου Εκκλησίας είναι το Οικουμενικό Πατριαρχείο», ότι «η Ορθοδοξία αδυνατεί να υπάρξει άνευ του Οικουμενικού Πατριαρχείου». Μα, πώς, με συγχωρείτε, υπήρχε η Εκκλησία πριν τον Δ' αιώνα, όταν δεν ήταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο; Μα, πώς υπήρχε η Εκκλησία όταν οι Οικουμενικοί

Πατριάρχες έπεφταν στην αίρεση;

Ενίστε δεχόμαστε κατηγορίες ότι η Ρωσική Εκκλησία αυτοβούλως ανακήρυξε το αυτοκέφαλό της, διότι όταν κατά το ήμισυ του ΙΕ' αιώνα εξελέγη ο Μητροπολίτης Μόσχας Ιωνάς, η εκλογή αυτή έγινε άνευ συγκαταθέσεως του Κωνσταντινουπόλεως. Ήταν δυνατόν η Ρως να εξασφαλίσει τη συγκατάθεσή του όταν ο Κωνσταντινουπόλεως ήταν στην ουνία, στην αίρεση; Μας απέστειλε Μητροπολίτη, ο οποίος μνημόνευε τον Πάπα Ρώμης και μετά την αποπομπή του αναδείχθηκε Καρδινάλιος της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Συνεπώς, οι αξιώσεις του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως όχι για απλά πρωτεία τιμής αλλά για κάποια ειδικά δικαιώματα και προνόμια είναι απολύτως αδικαιολόγητες.

– Μπορεί κατ'αρχήν το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως να εκδόσει Τόμο Αυτοκεφαλίας;

– Ιστορικά το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως προχωρούσε ενίστε σε εκδόσεις Τόμων Αυτοκεφαλίας...

– ...Καταγράφηκαν προηγούμενα;

– Μάλιστα. Υπάρχουν μερικές κατά τόπους Εκκλησίες, οι οποίες έλαβαν Τόμους από την Κωνσταντινούπολη, αλλά υπάρχουν και Εκκλησίες, οι οποίες ποτέ δεν την έλαβαν. Π.χ. η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας, η οποία δεν έλαβε Τόμο Αυτοκεφαλίας, αλλά όταν στη Μόσχα εξελέγη Πατριάρχης, αυτή η πράξη δεν επικυρώθηκε μονομερώς από τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, αλλά από τους τέσσερις Πατριάρχες της Ανατολής: Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας, Αντοχείας και Ιεροσολύμων. Δηλαδή, έν τῶ προσώπῳ και των τεσσάρων Πατριαρχών ήταν μια συνοδική απόφαση του πληρώματος της Εκκλησίας, το οποίο υπήρχε εκείνη τη στιγμή. Προσέλαβαν στην οικογένειά του ένα πέμπτο Πατριάρχη, και αυτός ήταν ο Μόσχος.

– Σήμερα η Ιερά Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας εξέδωσε το επίσημο ανακοινωθέν. Υπάρχει αναφορά στην απόφαση αποστολής δύο εξάρχων στο Κίεβο: «Οι ενέργειες αυτές οδηγούν σε αδιέξοδο τις σχέσεις μεταξύ των Εκκλησιών Ρωσίας και Κωνσταντινουπόλεως, δημιουργώντας μια πραγματική απειλή για την ενότητα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας». Πώς από'δω και πέρα θα επικοινωνεί η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως; Θα προβάλλει απαιτήσεις για κάποια αλλαγή της θέσεως; Υπάρχει η σχετική πρακτική γενικότερα;

– Προφανώς, τα μέση της εκκλησιαστικής διπλωματίας έχουν εξαντηληθεί μέχρι σήμερα. Βεβαίως, ξέρετε, ότι προ ολίγων ημερών, ο Πατριάρχης Κύριλλος ταξίδευσε στην Κωνσταντινούπολη για να συναντηθεί με τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Οφείλω να ομολογήσω, ότι εξωτερικά υπήρχε μια πολιτισμένη και μάλιστα αδελφική συζήτηση, αλλά, δυστυχώς η Κωνσταντινούπολη, όπως διαπιστώθηκε από τις ενέργειες, που ακολούθησαν, όχι μόνο δεν άκουσε τα επιχειρήματά μας, αλλά, κατά τη γνώμη μας, έπραξε ύπουλα και πονηρά. Διότι αποστέλλουν τους εξάρχους τους στο Κίεβο όχι μόνο άνευ συνεννοήσεως με τον Πατριάρχη Μόσχας, αλλά και με τον Μητροπολίτη Κιέβου, για τον οποίο ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος κατ'επανάληψιν έλεγε ότι τον αναγνωρίζει ως μόνο κανονικό αρχηγό της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Ουκρανία.

Σήμερα προχωρήσαμε σε αυτή τη δήλωση με ελπίδα να αναθεωρήσουν την απόφασή τους και ακυρώσουν τη μετάβαση των εξάρχων στο Κίεβο. Και όμως σε περίπτωση της μη αναθεωρήσεως αυτής της αποφάσεως αναγκαστικά θα προβούμε σε αντίποινα. Και τώρα η καθ'ήμας Ιερά Σύνοδος συζητά αυτά τα αντίποινα.

– Ποια αντίποινα έν προκειμένω μπορεί να ληφθούν;

– Τα αντίποινα μπορεί να ποικίλουν. Δεν πρόκειται να αναφερθώ σε αυτά προτού ληφθούν, διότι σε κάθε φάση θα αφήνουμε στους ακόμη συνεταίρους μας περιθώρια να ξανασκεφθούν και να επανεξετάσουν τις αποφάσεις τους.

Διατί λέμε ότι αυτές οι αποφάσεις οδηγούν σε αδιέξοδο το διάλογο μεταξύ των Εκκλησιών μας και απειλούν ολόκληρη την Ορθοδοξία; Επειδή, πρώτον, ουσιαστικά δεν υπάρχει διάλογος τώρα, αλλά ο μονόλογος της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία προβάλλει τα αποκλειστικά δικαιώματά της, ισχυριζόμενη ότι η έδρα της Ιεράς Μητροπόλεως Κιέβου μεταφέρθηκε στη Μόσχα χωρίς την άδεια Κωνσταντινουπόλεως. Διατείνονται ότι όταν το έτος 1686 η Ιερά Μητρόπολη Κιέβου έγινε πλέον μέρος του Πατριαρχείου, τούτο είχε δήθεν ένα προσωρινό χαρακτήρα, και η Κωνσταντινούπολη ουδέποτε έπαυσε να θεωρεί την Ουκρανία ως κανονικό έδαφός της. Διατί όμως επί τριακόσια και πλέον χρόνια διατηρούσατε σιγή; Διατί δεν κάνατε δηλώσεις τότε; Διατί δεν κάνατε λόγο ότι ήταν δικό σας έδαφος, και τώρα στα καλά καθούμενα τα «θυμηθήκατε» αυτά; Πρώτον, δεν συμφωνούμε απολύτως με αυτή την ψευδή ερμηνεία της ιστορίας: το Γράμμα του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου, το οποίο απεστάλη προς τον Πατριάρχη Μόσχας Ιωακείμ το 1686, δεν κάνει λόγο ούτε για τον παροδικό χαρακτήρα της μεταβάσεως της Ιεράς Μητροπόλεως Κιέβου στο Πατριαρχείο Μόσχας, αλλά ούτε και για κάποιες αξιώσεις του Κωνσταντινουπόλεως επί του συγκεκριμένου εδάφους.

Δεύτερον, από μόνη της η σημερινή κατάσταση, όταν η Κωνσταντινούπολη κατ'αυτόν τον απολύτως αναιδή και κυνικό τρόπο παρεμβαίνει στις υποθέσεις μιας άλλης τοπικής Εκκλησίας, όχι μόνο οδηγεί το διάλογο σε αδιέξοδο, αλλά και απειλεί με σχίσμα την Οικουμενική Ορθοδοξία. Εάν η Κωνσταντινούπολη φέρει εις πέρας το ύπουλο σχέδιό της σχετικά με την εκχώρηση αυτοκεφάλου, αυτό θα σημαίνει ότι αυτοκεφαλία θα την λάβει μια ομάδα σχισματικών, ενώ η κανονική Εκκλησία δεν θα δεχθεί αυτό. Η Ρωσική Εκκλησία, βεβαίως, δεν θα αναγνωρίσει το αυτοκέφαλο αυτό. Επίσης, δεν θα έχουμε άλλη επιλογή από το να διακόψουμε την κοινωνία με την Κωνσταντινούπολη. Αυτό θα σημαίνει ότι ο Κωνσταντινουπόλεως δεν θα έχει δικαίωμα να αυτοαποκαλείται, «επικεφαλής των 300 εκατομμυρίων Ορθοδόξων του πλανήτη», αφού, τουλάχιστον, το ήμισυ του ορθόδοξου πληθυσμού δεν θα τον αναγνωρίζει. Δηλαδή, με τις ενέργειες του αυτές θα διχάσει την Οικουμενική Ορθοδοξία.

– Ας ελπίσουμε ότι δεν θα φθάσουμε μέχρι εκεί. Και μια άλλη ερώτηση. Γεγονότα, στα οποία αναφέρεσθε, θυμίζουν τις διεθνείς εξελίξεις των τελευταίων ετών. Θυμίζουν τις εξελίξεις στην Πλατεία Ανεξαρτησίας στο Κίεβο, αλλά αυτή τη φορά εντός Εκκλησίας: έξαρχοι από τις ΗΠΑ και τον Καναδά μεταβαίνουν στην Ουκρανία να διαπραγματευθούν την εκκλησιαστική ανεξαρτησία, σχίσμα εντός Εκκλησίας... Πώς η Εκκλησία βλέπει τις εξωτερικές πολιτικές προκλήσεις και το ότι η περισσότερες από τις παρόμοιες ενέργειες άλλωστε δεν αφορούν την πίστη, την μέριμνα του ποιμνίου, αλλά μάλλον την πολιτική; Τα δέχεσθε αυτά;

– Βεβαίως, όλα αυτά εξελίσσονται στα πλαίσια μιας οξείας πολιτικής αντιπαραθέσεως. Επιπλέον, δεν είναι τυχαία αυτή η βιασύνη του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Αντιλαμβάνεται ότι οι ημέρες είναι μετρημένες για τις σημερινές Ουκρανικές αρχές: την άνοιξη του επόμενου έτους θα διεξαχθούν εκλογές, και είναι πολύ πιθανό ότι θα έρθει στην εξουσία νέα δύναμη η οποία δεν θα υποστηρίξει αυτές τις παπικές αξιώσεις του Κωνσταντινουπόλεως. Επομένως, όσο το δυνατόν ταχύτερα προσπαθούν να κάνουν τη βρώμικη δουλειά τους.

Προκαλεί ενδιαφέρον ότι αυτές οι αποφάσεις περί του αυτοκεφάλου στην Ουκρανία τυγχάνουν συντονισμένες με τις αποφάσεις εκχώρησης αυτοκεφάλου στην λεγόμενη Μακεδονική Εκκλησία,

και εδώ μιλάμε για άμεση σύγκρουση μεταξύ της Κωνσταντινουπόλεως και της Εκκλησίας της Σερβίας. Και παρόλο που η Εκκλησία της Σερβίας συμμετείχε στην Σύνοδο Κρήτης, από την οποία απείχαμε, εν τούτοις, η αντιμετώπισή μας και των δύο είναι η ίδια.

Έν τῷ μεταξύ, εάν πούμε ότι η Σύνοδος της Κρήτης μέχρι σήμερα παρουσιάζεται από την Κωνσταντινούπολη ως *sui generis* Πανορθόδοξη, ως Αγία και Μεγάλη, οι αποφάσεις της οποίας είναι δεσμευτικές για όλους, διατί δεν τις ακολουθεί το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως το ίδιο; Προ ολίγων ημερών υιοθέτησαν μια εντυπωσιακή απόφαση, η οποία επιτρέπει ένα δεύτερο γάμο στον κληρικό (ιερέα ή διάκονο) σε περίπτωση εγκαταλείψεως από την γυναίκα του. Αυτό όχι μόνο παραβιάζει τους κανόνες των Οικουμενικών Συνόδων, αλλά και έρχεται σε άμεση αντίθεση με τα αποφασισθέντα της Συνόδου της Κρήτης, τα οποία αναφέρουν ρητώς ότι η ιερωσύνη αποτελεί απόλυτο κώλυμα του νέου γάμου.

Δυσκολεύομαι καν να φαντασθώ πώς θέλουν να τελέσουν εκκλησιαστικό γάμο αυτών των κληρικών. Π.χ. κατά τη σχετική τελετή γάμου ενός τέτοιου κληρικού θα φορέσει ράσο με σταυρό ή σακάκι; Πώς θα επιλέγουν τις μελλοντικές τους πρεσβύτερες αυτοί οι ιερείς; Θα τις αναζητήσουν μεταξύ των ενοριτισσών τους; Αυτού του είδους οι κανόνες δεν θεσπίστηκαν τυχαίως, αλλά προκειμένου να προστατεύσουν την Εκκλησία από τα σκάνδαλα.

Ενεργώντας μόνο του, άνευ συνεννοήσεως με τις κατά τόπους Εκκλησίες, διαλύοντας τη διαχρονικώς καθιερωμένη κανονική τάξη της Εκκλησίας, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως στην ουσία θέτει τον εαυτό του εκτός, όπως λέμε, κανονικού πεδίου, δηλαδή εκτός νομικού πεδίου της Οικουμενικής Ορθοδοξίας.

– Σεβασμιώτατε, κλείνοντας, θα ήθελα να διασαφηνίσω μια άλλη φορά: η Κωνσταντινούπολη ανακοίνωσε την αποστολή εξάρχων, ενώ το Πατριαρχείο Μόσχας απάντησε με την έκδοση του δικού του ανακοινωθέντος. Ευρισκόμαστε σε αναμονή των περαιτέρω κινήσεων. Εκείνο, το οποίο δεν καθίσταται αντιληπτό, πότε θα πρέπει να έρθουν αυτοί οι εξάρχοι; Μήπως από την ανακοίνωση μέχρι το ταξίδι μπορεί να μεσολαβήσει αρκετό χρονικό διάστημα; Μήπως θα χρονοτριβούν στο θέμα αυτό;

– Δεν νομίζω να χρονοτριβούν, αλλά και εμείς από την πλευρά μας πρέπει να δούμε εάν έρθουν αυτοί οι εξάρχοι ή όχι, και εάν επανεξετάσει η Κωνσταντινούπολη την απόφαση της αυτή ή όχι. Γι' αυτό στο ανακοινωθέν μας τονίσαμε, ότι βεβαίως και θα αντιδράσουμε. Θεωρώ ότι ο χρόνος όταν προχωρήσουμε με αυτές τις κινήσεις, θα εξαρτάται άμεσα από τη δυναμική εξέλιξεως του σχεδίου «εκχωρήσεως αυτοκεφάλου», ή με άλλα λόγια, της αποδόσεως της κανονικότητας στο ουκρανικό σχίσμα, κάτι με το οποίο ασχολείται τώρα το Οικουμενικό Πατριαρχείο, δημιουργώντας άμεση απειλή για την ενότητα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας.

– Σας ευχαριστώ για τη συνέντευξη.